
Recensie

Terug naar de Fabriek

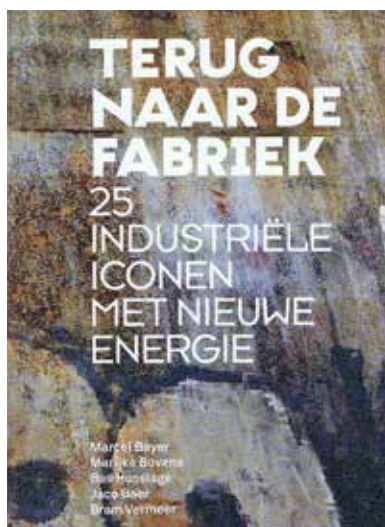
Wie pakweg een eeuw geleden een fabriek liet bouwen, deed dat met maar één doel voor ogen: fabrieksgoederen produceren. Niemand zal hebben nagedacht over wat te doen als het gebouw technisch of economisch aan het eind van zijn levensduur zou zijn, anders dan sloop en eventueel vervangende nieuwbouw.

Hoewel dat in veel gevallen ook is gebeurd, is het voor een flink aantal fabrieken toch anders gelopen. Het boek 'Terug naar de fabriek' getuigt daarvan. Na de oliecrisis van 1973 kreeg de industrie al een klap en kwamen diverse fabrieken leeg te staan. Ze werden soms gesloopt, soms gesloopt of bleven simpelweg ongebruikt. Gebouwen met een speciale waarde werden soms gerestaureerd, maar dat was een feestje voor monumentenfreaks. Pas veel later, eind jaren negentig, kwam daar verandering in. Geïnspireerd door ervaringen in het Verenigd Koninkrijk werden fabrieksgebouwen interessante plekken voor ondernemers die een mix van culturele en horeca-activiteiten voor ogen hadden. De Westergasfabriek in Amsterdam geldt als eerste project dat op deze manier werd herontwikkeld. En hoe verschillend de gebouwen en het programma onderling mogen zijn, er is toch een constante in te ontdekken: de cultuurhistorische waarde is niet meer het enige bestaansrecht, maar evenzeer de economisch dynamische functie: behoud door ontwikkeling.

Dat dit niet altijd in één keer goed gaat, laat zich raden. Maar wie flexibel kan reageren op tegenslagen, zoals de crisis van 2008, komt op den duur toch met een levensvatbaar concept bovendrijven. Zo mochten de tijdelijke gebruikers van het Oliemolenkwartier, kunstenaars, op het terrein blijven op voorwaarde dat ze zelf hun ruimtes aanpakten. Nu is het een gebied vol leven dat echt iets toevoegt aan de stad.

Terug naar de Fabriek bestaat uit een korte geschiedschrijving van fabrieken en industrie in Nederland, gevolgd door een catalogus-achtige beschrijving van 25 herontwikkelingsprojecten. De verhalen zijn onderling goed vergelijkbaar; met name in de beschrijving van de plangeschiedenis zitten interessante lessen voor professionals die rechtstreeks of zijdelings met herontwikkeling van industrieel erfgoed te maken hebben. Het boek is daarnaast interessant voor liefhebbers van industrieel erfgoed die met dit boek in de tas een toer door Nederland willen maken. Een fraai naslagwerk! Een slotbeschouwing waarin de planprocessen worden vergeleken en gebundeld, ontbreekt in het boek. Een echte toevoeging aan de wetenschap ontbreekt daardoor, maar dat zou misschien ook te gekunsteld zijn geweest: het is wat het is en de plannen kenmerken zich vooral door ondernemingszin en opportunisme. Wat kun je daar verder nog over zeggen? Terug naar de fabriek om de sfeer zelf te ervaren is dan het beste. ●

(Michiel G.J. Smit, Stadswerk magazine)

Titel: Terug naar de fabriek; 25 industriële iconen met nieuwe energie
Auteurs: Marcel Bayer, Marijke Bovens, Bas Husslage, Jaco Boer en Bram Vermeer
Uitgave van: Uitgeverij Oostenwind, Amsterdam
Prijs €25,-
ISBN: 978-94-91481-07-9